

mint a *Fr. excelsior*. Azon körülménynél fogva, hogy alacsony marad, legalkalmasabb ide. Mert a pusztá Karstot egyszerre beerdősíteni nem lehet, hanem kell, hogy apróbb növények és cserjék, az itt uralkodó berek- vagy macchia-formatio készítsék elő az erdőnek a kellő talajt.

Végre megemlítem, hogy a Városligetben a *Fr. excelsior* var. *simplicifoliá*-nak hatalmas ültetett fája van.

A kosárfonásra alkalmas fűz jelentősége.

A nemes fűzfajok tenyésztési módjáról és értékesítésről ugyan többször volt szó már kisebb nagyobb cikkekben e lapok hasábjain, mindamellett érdemesnek tartjuk közölni kiegészítéssel az alábbi adatokat is, egy nagyobb lap közgazdasági rovata után.

A mezőgazdaság jelenlegi kedvezőtlen helyzetében, midőn a buza 7—8 frtos ára a magtermelés megszorítására int, minden oly módot meg kell próbálni, a mely a mezőgazdaság jövedelmezőségét fokozni alkalmas. És a lehető módok sokfélesége között nem utolsó helyet foglal el az Európaszerte nagyban felkarolt nemes fűzmivelés s az ezzel karöltve járó kosárfonás, mely ma már jövedelmező mezőgazdasági háziipart képezhet és akár úgy, mint kosárfonásra termelt alkalmas vesszőeladás, melynek világpiacza van, akár úgy, mint feldolgozott anyag, hálás teret nyújt különben tétlenül veszteglő munkaerőnknek. Az az angol közmondás, hogy az idő pénz, ezen az uton valóban ténynyé válik, különösen oly évszakokban, a mikor a mezőgazda legjobb igyekezete mellett sem tudná máskülönben az időt értékesíteni.

Már az a körülmény is nagy nemzetgazdasági fontossága, hogy a nemes fűzmivelésre alkalmazott talaj rendszeren olyan, mely egyéb gazdasági célra nem alkalmas, vagy kavicsos vagy kiáradásoknak kitett folyópart, elvizenyősödött lapály.

És még az ilyen, máskülönben hasznavehetetlen területek is a nemes fűz útján roppant nemzetgazdasági fontosságot nyernek. Mezőgazdasági mellékipar már csak azért is a nemes fűz, mert dolog vele éppen olyankor van, mikor a más művelési ágak munkát nem adnak s így a gazda kényelmesen egész munkaerejét a nemes fűzművelésre fordíthatja.

A fűzes parcelláknak ezen művelési ágra való előkészítését, a fűzkiirtást, valamint a fonásra alkalmas vesszők aratását ősztől egész télen át eszközölhetjük; a növénynek szaporítására alkalmas vessződugványok előállítását a tavaszi vetés előtt kell siettetni; a tisztítás és porhanyítás a fűzesben, valamint a fűzvesszők hántása a tavaszi vetés után és a nyári aratás között történik.

Hogy a fűzfatermelés és kosárfonás mily jövedelmező lehet, az legjobban kitűnik abból, hogy Németország és Franciaország a fűzfatermelésből és kosárfonásból jelentékeny iparágat teremtettek. Németország 1879-ben szükségesnek találta kosárfonási és fűzművelési háziiparának védvámokat adni és ennek folytán 1880—1882-ben kosáráru kivitele 37.453 vámmázsára emelkedett, szemben a 7270 vámmázsa behozattal. A német kosáripár fellendülésének legfontosabb tényezője a szakoktatás volt. Az első kosárfonóiskola 1876-ban létesült Poroszországban. Ma már 39.000 kosárfonó van Németországban, kik szakiskolában nyerték kiképeztetésüket.

A kosárfonás nagy terjedése mindinkább lépést tart a fogyasztással. S ha egy technikai iskolát a finom fonásokat készítő mesterek képzésére talán egy megyei erővel sokalnok is, a kosárfonás még fejletlen, vagy csak most keletkező háziipari águl ajánlatos nálunk is. Hessenben és Pfalzban a különböző falvak egyetlen kosárfonó mestert hívnak be, a kinek kötelessége bizonyos tiszteletdíjjal a földművelőket és a tanulókat a kosárfonásban kiképezni. S ez nagy eredménnyel

jár, mert a kosarakban a szükséglet emelkedik az egész civilizált világban. Ez az általános ipari haladás által feltételeztetik. A podgyászó kosarak éppen úgy, mint a más, finomabb használatra szánt kosarak mindinkább tért foglalnak, a málházó deszkaládák ellenben kiszorulnak, mivel a könnyen előállítható podgyászó kosaraknak nagy előnye a ládák felett, hogy olcsóbbak, könnyűségüknél fogva az árut utiköltséggel kevésbé terhelik, ütés és esés alatt nem szenvednek annyit, és az áru alakjához könnyen idomíthatók. A jövőt tehát nem csak a szőlő, de a podgyász-kosarak kelete is eléggé biztosítja e háziipari terméknek.

Ha gazdasági művelésünk keretébe a kosárfonás mellett a nemes fűz művelését is bevonni akarjuk, erre oly talaj kell, mely elegendő nedvességgel bír; de mocsarakban a kosárfűz nem igen tenyészik. Vizenyős talajon tehát előbb levezető csatornákat, árkokat húzunk s úgy ültetjük bele a fűzet.

Mindazáltal, hogy a nemes fűz a talaj és helyi viszonyok iránt inkább vagy kevésbé hálás, ültetvényeinek nagy nemzetgazdasági horderejét el nem tagadhatni, sőt sok olyan földet, a mit bizony más művelési ág mellett értékesíteni nem lehet, nemes fűzzel beültetve legalább is a buza jövedelmezőségével használnánk ki. Ott van a Csallóköz különben jó, de áradásoktól még sem mindig biztos sok területe, mely a folyó utak közelsége miatt fűz által legtöbb jövedelmet nyújtana. Németországban 1882-ben 557.000 márkára rugott az import és 455.404 márkára az export fűzvesszőben. Ez azonban jelentéktelen része a német kosárfűztermelésnek, mert óriási területen kell azt termelni, hogy 39 ezer kosárfonónak 11,700.000 márka értékre becsült munkájához kellő anyagot előállítani lehessen.

Számítás szerint legalább 19.000 hektár kell a német kosárfonóknak arra, hogy munkájukhoz elég kosárfűzvesszőt

termeljenek évenként. Heinsberg, németországi községben 10 évi átlagban egy hektár évi jövedelme 390 márkát ért el. Ha e jövedelmet vesszük az összes 19 ezer hektár fűzes zsinórmértékeül, úgy a német kosárfonók 7,605.000 márka áru vesszőt dolgoznak fel. És ez az érték megkétszerezetik, ha a vesszőt lehántva hozzák a világkereskedelembé. Mert az valóban ma már világkereskedelmi cikkét képez.

A nemes fű ezen haszna mellett, még a földmivelésben is nagy előnyt nyújt az által, hogy a talajt kiméli. Ez a gabonával szemben megbecsülhetetlen sajátága, a mit a magyar gazda a gabonaválság mellett, az eddig túlcsigázott gabonatermeléssel szemben a föld kipihentetésére is részben ügyesen használhatna ki. Mert a földkimelés a nemes fűzmiveléssel együtt jár. Az eddig tett tapasztalatok ugyanis azt bizonyítják, hogy a nemes fűztelepül alkalmazott talaj nem hogy szegényítettnek termékenyítő hatásában, de sőt javítottatik.

Igy a talaj a mély porhanyításban, melyet a fűzmivelés megkíván, a földrészeknek a világosság és melegség, valamint a levegőnek való kitétele által javítottatik, a termő réteg anyagait a kedvező fizikai befolyás feloldja, esetleg a nedvesebb talajon kifejlődött mérgező hatású alakulatokat részeire bontja, s ekként a növénytáplálásra alkalmassá, vagy legalább is a növényéletre ártalmatlanná teszi. A fűzmiveléssel járó gyakoribb porhanyítás a fölös nyirkosság eltávolítása által a talajra kedvezővé válik. Szárazabb fekvésű, kavicsos, homokos talajok ellenben az által tétetnek használhatókká, hogy a fűz dus leveleinek beárnyékolása által a földet kellő nedvességben tartja. De ezenkívül a fűzesek általában a talajt évenként ismétlődő téli levélhullásukkal oly trágyában is részesítik, melyet a fűz mélyebben ható gyökérzete az altalajból gyűjt, hogy a feltalaj rétegeit annál termékenyebbé tegye.

Nem csodálkozhatunk ennél fogva azon, ha följegyzéseket találunk a fűz után más termények művelése által elért dus aratásokról. Így Würm német községben $\frac{1}{2}$ hektárnyi területen 1881-ben a kiirtott fűzes helyén, minden megelőző trágyázás nélkül, 660 mázsa fehér répa termett. Ugyanezen föld újra betelepítettvén, 1882-ben, tehát, a telepítési évben 900 márka, 1883-ban 1040 márka értékű nemes fűz vesszőt termett hektáronként. Vajjon melyik az a termény, mely dúsbabban jövedelmezhet? És a fűz, e gazdag hozama még a talajt is javította. Egy másik területről szólva, megemlítik, hogy az egy 14 évig elgyomosodva heverő parlag volt. 1882-ben kigyomlázták s egy évig répával használták, azután mindjárt fűzteleppé alakították, még pedig oly sikerrel, hogy 2 méternél hosszabb, pompás kosárvesszőt nyertek aratásul.

Ha azonban a fűzművelés és vessző értékesítéssel sikert akarunk elérni, akkor szem előtt kell tartani az okszerű művelést és a kereskedelem követelményeit. Mutatja ennek szükségét a francia és német viszonyok összehasonlítása. A németek megteremtették ugyan a kosárfonás terén nagy háziiparukat s nagy kivitelt is értek el, de a fűz vesszőt saját iparuk szükségletére még ma is, egész 50⁰/₀-ig Franciaországból kénytelenek behozni. A német fűztelepeket többnyire veszélyeztetett folyópartokon alakítják, hol ugyan közönséges munkához elég jó fűz teremhet, de a termés a magasabb ipari igényeket nem elégíti ki; mert a termelők maguk is több gondot fordítanak a gátvédelemre, mint annak minőségére. E mellett a kiáradó folyók termékeny iszapjában buján nő ugyan a fűz, de vesszője lágy marad, mert a meg nem porhanyósított talajon gaz környezi.

Parti helyen a fűz a víztől, jégtől megtörik, elbogosodott, görbedt vesszőhozadékot nyújt. Azért, ha a német nagybirtokos is panaszkodik, hogy az ő fűze e hektáronként alig hoz

50—100 márkát, fogalmat szerezhethünk magunknak, hogy mily mellékes mivvelési ágat képezhet egy jól kezelt füves. A francziák vesszőkivitele a némettel szemben azért is növekszik, mert itt kivétel nélkül e legjobb buzaföldet használják fűzesnek, miután elég számítóok arra, hogy felismerjék e telepeknek kevés munkával járó és buzánál is jövedelmezőbb voltát. Nekünk magyaroknak tehát jó példa lehetne a német, hogy egyszer már annak is tanulva a kárán, ne törekedjünk majdan nemes fűztelepek alakításánál csupán arra, hogy a legrosszabb földet szánjuk rá, mert különben kelendő piaczi árut, legalább kitűnőt mi sem fogunk termelhetni. És ha értékes anyagot már a kezdetnél nem tudunk nyújtani a keresletnek, kedvet veszve, a fűzkereskedés lehetőségén kételkednénk, akkor, midőn csak hibánkat kellene felismernünk.

A francziáknál a nagyban való termelés, illetőleg piaczravitel előnyei is feltalálhatók. Felső Franciaországban központosul össze a francia fűzkereskedés. Igaz ugyan, hogy a francia kosárfonó nagy vállalkozók maguk nagy fűzeseket tartanak, azokat munkásaikkal a legökyszerűbben miveltetik; de oly nagy mennyiségben e vidék sem volna képes a világpiacokat ellátni, ha, mint az történik, e hely körül nem csoportosulna egész Franciaország fűztermelésének piacza.

A fűztelepek a francia nagy vállalkozók kezén csak arra valók, hogy saját gyártmányaik előállításánál kényszerhelyzetbe ne jőjjenek; de különben a francia nagy vesszőkereskedés itt is az egész országból vonja össze az alkalmas anyagot. Franciaországban a kosáráru és a nemes fűz tehát nagy vállalkozók kezében van, a kik saját érdekükben fejlesztették azt oda, hogy ez árukban mindenütt a francziáknak adnak elsőséget. Ily viszonyok között, párhuzamot vonva a német és francia fűztermelés között, érthetővé válik, miért nem virágzik Németországban annyira a kosár anyagának termelése

mint maga az ipari előállítás. A német birtokosoknak pedig könnyű volna fűzvesző szükségletüket kétszeresen is fődözni. Helyben van fogyasztójuk elég, alkalmas fűztaiban nem szükkölnének, az olcsó kézimunka pedig a termelést elősegíti. Sőt kivitelre is előnyben volnának a francziák felett, mert míg ezek drága vasuti fuvarbérrel kénytelenek a tengerig vinni vesszőárújukat, hogy azt Angliában, Amerikában értékesítsék, addig a német termelők az északi és keleti tengerig olcsó folyóvízi utakon szállíthatják a fűzt, hogy onnan azután a francziákkal versenyezve lépjenek fel a világpiaczkon.

A fűzfatermelés és kosárfonás nemzetközi viszonyairól álljanak itt a következő adatok. Franciaországban, mint érintettük, a kosárfonás és fűztermelés nagykereskedés jellegével bír. Gyakran 1000 munkás is nyer egy vállalkozónál foglalkozást, kinek árutelepe több százezer, évi forgalma pedig 1 millió franknál is több. Elegáns és szolid áruban a francia az első. Nagyon érdekes a százféle fonott cikk, mely a közönséges ruhakosaraktól a legfinomabb pipere tárgyakig megy. A gyáros munkásai közepette lakik, hol a fonás saját helyiségében és saját utasítása szerint háziiparként folyik. A munkások által mivelteni a fűzest; átveszi a kész árut és ellenőrzi és vezeti a munkást. Ugyanazon munkáscsalád csak egyféle fonómunkát készít és pedig többnyire ivadékról-ivadéokra. A gyáros nagy gondot fordít a fűzesekre is, hol az okszerű miveltést viszi keresztül. Osztályozza és kiválogatja a vesszőt, hogy megfelelő értékű áru legyen minden fajtából készíthető.

Ausztriában dr. Exner által a bécsi technológiai intézettel kapcsolatban igen kitűnő kosárfonó iskola állítottatott fel, mely a nemes fűz okszerű miveltésére és a kosárkötésben művészi tökélyre is képez. Vándortanítás és sok más iskola a kosárfonást elősegíti Ausztriában. Magyarországon a soproni háziipari iskola több tárgya mellett egyesületi uton 5 hónapos

heti 2—2 órás tanfolyamot tart a kosárfonásból. Daczára ennek kezdetnek, Európaszerte szállított évi szőlőkivitelünkre 100 ezer kosarat hozatunk Olaszországból. Hol vannak egyéb kosárszükségleteink, melyek a kevés ipar mellett nagyrészt bevétel által szerzendők be. Mily óriási feladat vár ez egyetlen iparágnál is népünkre!

Különben földmivelési miniszteriumunk is ez irányban már több elismerésre méltó kezdeményezéssel hatni igyekszik, de ma így a konkurrenzia majdnem fejünk felett összecsap. Nem említve újra Olaszországot, mely a legközönségesebb kosarakkal drága vasuti közlekedéssel kiszorít saját hazánkban, ott van a többi állam is: Svájcban Coáz főerdész hozta be a fűzmivelést, és viszi ott minden erdész, a ki a szakot szereti. Az okszerű mivélés itt legjobb kezekben van. St. Gallenben fonóiskola is állittatott. Hollandiában tömeges a fűz a folyómélyedések mentén és az árkokat szegélyző párkányokon a rétek mellett. Vasutmentén is alig 2 méter széles ut van a fűzes közt, annyira kihasználják a tereket. A mint látjuk mindenütt felkarolják e mezőgazdasági mellékiparágat, mely a mi viszonyaink között felette ajánlatos.

Vidéki levél.

Veszprém, 1885. február 12.

Tekintetes Szerkesztő Ur! Nem is képzelhető, hogy egy olyan kiterjedt erdőségben, mint a minő a mi bakonyi erdőségünk, bárminő erdőgazdasági viszonyok mellett is ne volna szakközönségünket érdeklő elég anyag s figyelmet érdemlő tárgy, mely kellőkép feldolgozva s összeállítva meg ne érdemelné, hogy néha-néha e becses lap hasábjain a nyilvánosság elé hozassék. Mindamellert szomorú ugyan, de való, hogy legalább mióta csekélységemet szeretett szakunk nagyon sze-